

§ 55

LISÄPYKÄLÄ: YSL 180 §:n mukainen yksittäinen määräys jätevesien johtamisesta ja hallintopakko

RUSDno-2024-507

Valmistelija / lisätiedot:
Marika Karulinna
marika.karulinna@mynamaki.fi

Ruskon kunnan alueella, kiinteistöillä 704-404-4-78, 704-404-4-86 sekä 704-404-4-174 on vuosien ajan kärsitty jätevesijärjestelmiin vaikuttavista hulevesitulvista.

Hulevesien laimentamia jätevesiä on kiinteistöillä johdettu omatoimisesti ja lainvastaisesti esim. piha-alueille pumppaamalla tulvimistilanteissa.

Asianosaiset kiinteistöt eivät ole päässeet sopuun jätevesijärjestelyistä. Jätevesiin liittyvät ongelmat ovat liittyneet ympäristön vesien nousuun ja hulevesitulviin. Aiemmissä päätöksissä ja tilaisuuksissa asianosaisia on ohjeistettu kutsumaan koolle ojitustoimitus tilanteen ratkaisemiseksi. Ojitustoimitusta ole hulevesiongelmien ratkaisemiseksi kutsuttu kokoon useista kehotuksista huolimatta.

Alue on nykyisen toteutuneen yhdyskuntakehityksen myötä taajamaa. Aluetta ei kuitenkaan ole liitetty Ruskon kunnan vesihuollon toiminta-alueeseen. Koska nykyiset jätevesijärjestelmät kärsivät hule- ja pintavesien aiheuttamista haitoista, viemäriin lähin liitospiste on alle 200 metrin etäisyydellä, ja purkujärjestelyt ovat jo nykyisellään kiistanalaisia, kiinteistökohtaisia puhdistamoratkaisuja ei tulla puoltamaan.

Jätevesiasioita on pyritty ratkaisemaan usealla toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä:

- Terveyslautakunta on päättänyt 8.6.1978 nykyisen kaltaisesta jätevesijärjestelystä, 3-osastoinen sakokaivo josta vedet avo-ojaan, ja todennut, että haittojen ilmetessä tullaan vaatimaan pienpuhdistamaa
- Kokoojakaivoon liittyen asioita on käsitelty useasti.
- 2011 Ruskon kaavoitus- ja rakennuslautakunta on 13.10.2011 §96 ja 97, 22.9.2011 pidetyn katselmuksen jälkeen kiinteistön 704-404-4-86 entisen omistajan aloitteesta käsitellyt tulvimishaittaa, ja tehnyt päätökset, joissa mm. linjataan, että kokoojakaivoon ei saa johtaa ojavesiä, ja kustannusosituksen vuoksi asiasta pitää järjestää ojitustoimitus. Lisäksi on päätetty, että kolmanteen sakokaivoon johdetut hulevedet eivät saa aiheuttaa haittaa sakokaivojen toiminnalle, ja kiinteistöjen jätevesien käsittely tulee hoitaa hajajätevesiasetuksen mukaisesti tai ne tulee liittää viemäriin 13.3.2016 mennessä. VHO on hylännyt valitukset, joten päätös on lainvoimainen. Oikeus jätevesien johtamiseen kiinteistöiltä Pajulehdontie 3 ja 5 yhä nykyisinkin käytössä olevalla tavalla kokoojakaivoon on todettu ratkaisussa, vaikka kiinteistörekisteriin ei oltu merkitty rasitteita kohdekiinteistöille vielä marraskuussa 2023.
- Ruskon kaavoitus ja rakennuslautakunta 20.11.2014 on todennut kiinteistön

704-404-4-86 vaatimukseen 704-404-4-78:n jätevesiputken poistosta kokoojakaivosta, että oikeus johtaa jätevedet kokoojakaivoon on todettu hallinto-oikeuden em. ratkaisussa. Lautakunta on kuitenkin velvoittanut kiinteistöä 704-404-4-78 järjestämään jätevesien käsittelyn siten, että jätevedet eivät aiheuta haittaa tai ympäristön pilaantumisen vaaraa.

- 2017 kiinteistön 704-404-4-78 jätevesien johtamisesta on annettu aiemman käsittelyn päätteeksi Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 12.10.2017, jossa Hallinto-oikeuden ratkaisu 3.3.2016 jätettiin voimaan. Hallinto-oikeus on puolestaan päätöksessään jättänyt tutkimatta Karhulanojan kunnossapitoa koskevan osion, sillä Karhulanojaa koskevista asioista tulee järjestää ojitustoimitus. Tutkituilta osin valitus on hylätty, eli tulee noudattaa rakennus- ja ympäristölautakunnan päätöstä 20.11.2014. Kiinteistölle 704-404-4-78 on asennettu padotusventtiiliin ja hälytysjärjestelmä, ja niiden toimivuus on testattu viranhaltijoiden läsnäollessa.
- Pajulehdontiellä on järjestetty tarkastus 3.5.2018. Tarkastuksesta on ympäristösihteerin kirjaama muistio.
- Ruskon kaavoitus- ja rakennuslautakunnalle osoitettu hakemus rajaojan avaamista koskien. 2018 Asiakirjat on siirretty toimivaltaiselle viranomaiselle, Varsinais-Suomen ELY-keskukselle, joka on puolestaan palauttanut, ja ohjeistanut hakemaan ojitustoimitusta. Lisäksi on kerrottu, että ojituksesta tulee olla suunnitelma.
- 704-404-4-86 on tehnyt vuonna 2020 Ruskon rakennus- ja ympäristölautakunnalle hakemuksen jätevesien johtamiseksi toisen ojaan, Pajulehdontien puolelle. Hakemus on siirretty Turun ympäristönsuojelun käsittelyyn, sillä oja, johon vesiä halutaan johtaa, sijaitsee Turun puolella. Turku on siirtänyt asian takaisin Ruskon ympäristönsuojelun päätettäväksi 29.5.2024.
- Kiinteistölle 704-404-4-174 on haettu suunnittelutarveratkaisua hallirakennuksen rakentamiseksi. Suunnittelutarveratkaisusta valitettiin hallinto-oikeuteen, joka hylkäsi valitukset.
- Lisäksi asiaa sivuten on tehty useita tutkintapyyntöjä ja rikosilmoituksia puolin ja toisin.
- 27.8.2024 suoritettiin ympäristötarkastajan läsnäollessa katselmus kiinteistön 704-404-4-78 viemäriputkiin, kokoojakaivoon ja siitä lähtevään purkuputkeen. Asennettuja laitteita oli poistettu kokoojakaivosta, eivätkä kokoojakaivo ja sen purkuputki olleet tiiviitä ja toimintakuntoisia. Todennäköisesti myös kiinteistön 704-404-4-78 jätevesien johtamiseen tarkoitetut putket ja kaivot ovat vaurioituneet.

Tilanteen jatkuttua pitkään ilman asianmukaista ratkaisua, on asiassa syytä tehdä velvoittava päätös, joka tasapuolisuuden vuoksi koskee kaikkia rakennettuja kiinteistöjä.

Yleisiä perusteita ratkaisun taustalla

Pajulehdontie 3 ja 5 osalta jätevesijärjestelmä ei ole kokonaisuudessaan ole ehjä ja toimintakuntoinen, eikä täytä ympäristönsuojelulain 154 b:n mukaista puhdistusvaatimusta. Aiempiin päätöksiin nojaten järjestelmä on veloitettu muuttamaan, mikäli ongelmia aiheutuu.

Tilanteen ollessa nykyisen kaltainen, eli alue on taajamaa ja jätevesilaitteistot sijaitsevat tulvakorkeuden alapuolella, kiinteistökohtaisia järjestelmiä ei katsota mahdollisiksi. Viemäri liittymä on myös toimintavarma, ja elinkaarikustannuksiltaan useimmiten edullisempi, kuin kiinteistökohtainen järjestelmä. Kaikkien Pajulehdontien kiinteistöjen liittäminen viemäriin liittäminen on jätevesiä koskevan ongelman osalta todettu toimivaksi ja järkeväksi ratkaisuksi jo 14.11.2023 muistiossa.

Asiassa on esitetty epäilyksiä ja vaatimuksia koskien jätevesillä pilaantunutta maaperää:

Jätevesien aiheuttama ympäristön pilaantumisen riski on tyypillisesti lyhytaikainen, sillä terveyshaittaa aiheuttavat mikrobit häviävät luonnossa lyhyessä ajassa, kun niiden lähde poistetaan. Mikäli asianosaiset haluavat, vahingonkorvausasian voi omakustanteisten maaperänäytteiden perusteella viedä tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Vahingonkorvaukset kiinteistöille nousseista tulvavesistä: Lautakunta ei ota kantaa asiaan, sillä asia on yksityisoikeudellinen, ja ratkaistaan hakemuksesta tuomioistuimessa.

Vahingonkorvaukset ja puhdistusvelvollisuus jätevesien pilaamasta maaperästä: Lautakunta ei ota kantaa asiaan, sillä asia on yksityisoikeudellinen, ja ratkaistaan hakemuksesta tuomioistuimessa.

Hulevedet: Hulevesillä tarkoitetaan maankäyttö- ja rakennuslain §103a:n mukaisesti myös perustusten kuivatusvesiä. Hulevesien hallinnasta maankäyttö- ja rakennuslain § 103 e:n mukaisesti vastaa kiinteistön omistaja. Hulevedet tulee MRL §103 c:n perusteella ensisijaisesti imeyttää omalla kiinteistöllä.

Uhkasakon asettaminen katsotaan tarpeelliseksi, sillä ongelmat alueella ovat kestäneet vuosia. Uhkasakko tuomitaan maksettavaksi vain, mikäli velvoitetta viemäriin liittämisestä ei ole noudatettu. Uhkasakon tulee olla suuruudeltaan sellainen, että asianosaisen on järkevämpää toteuttaa annettu velvoite, kuin maksaa sakkoja.

Määräaika liittymän toteuttamiselle on yli puoli vuotta, ja liittymää on ehdotettu ratkaisuksi jo marraskuussa 2023, joten asianosaisilla on ollut aikaa valmistautua asiaan. Viemäri liittymän suunnittelun ja hankinnan vaatimat toimenpiteet ovat vaatimuudeltaan tavanomaisia, joten aikataulun katsotaan liittymän toteuttamisen osalta olevan mahdollinen.

Käsittely

Lautakunta on seurannut alueella ilmeneviä ongelmia, ja todennut mm. ympäristökatselmuksella 2024, että alue on ongelmien ratkaisemiseksi syytä liittää kunnalliseen viemäriin.

Ympäristönsuojelu on toimittanut päätösluonnoksesta kaksi versiota asianosaisille nähtäville ennen lautakuntakäsittelyä, ja asianosaisilta saadun palautteen sekä ELY-keskuksen ojitusasiantuntijoiden kanssa käydyn keskustelun perusteella ensimmäisessä päätösluonnoksessa esitetyt velvoitteet ojitustoimituksen

koollekutsumisesta on päätetty jättää pois lautakunnalle esitetystä päätösehdotuksesta.

Mikäli hulevesien johtamisesta aiheutuu ongelmia vielä tämän päätöksen mukaisten jätevesitoimenpiteiden toteuttamisen jälkeen, hulevesien johtamis- ja kiinteistöjen peruskuivatusasia voidaan ratkaista erillisellä päätöksellä toimivaltaisessa viranomaisessa. Asian ottaminen käsittelyyn vaatii erillisen vireillepanon sekä suunnitelman hulevesien hallinnasta ja kiinteistöjen kuivatuksesta.

Asiasta on pyydetty lausunnot Turun ja Ruskon vesihuoltolaitoksilta. Turun vesihuoltolaitoksen antaman lausunnon mukaan liittäminen on mahdollista. Ruskon vesihuollon mukaan tällä hetkellä ei ole, lyhyen- eikä keskipitkän tähtäimen, suunnitelmissa rakentaa alueelle Ruskon kunnan jätevesiverkostoa.

Liitteet:

Asianosaisten antamat vastineet ja Turun Vesihuoltolaitoksen sekä Ruskon vesihuollon lausunnot ovat päätöksen liitteenä. Lisäksi päätöksen liitteenä on muistiot 14.11.2023, STS talotekniikan raportti 9.7.2024, Raision Pesuhuollon raportti 27.8.2024 sekä ympäristötarkastajan muistio 27.8.2024.

Ehdotus

Esittelijä: Marika Karulinna

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää antaa ympäristönsuojelulain 180 §:n mukaisesti seuraavat määräykset ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja jätevesien asianmukaisen käsittelyn toteuttamiseksi:

1. Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää, että kiinteistöt 704-404-4-78, 704-404-4-86 ja 704-404-4-174 tulee liittää kunnalliseen viemäriin 30.6.2025 mennessä.
2. Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää asettaa 30000 € suuruisen sakon uhan määräyksen 1 tehosteeksi kiinteistöille 704-404-4-78, 704-404-4-86 ja 704-404-4-174 velvoitteen noudattamisen tueksi.
3. Lisäksi rakennus- ja ympäristölautakunta päättää rauettaa kiinteistöjen 704-404-4-86 ja 704-404-4-174 jättämän hakemuksen koskien jätevesien johtamista toisen ojaan tarpeettomana.
4. Lisäksi rakennus- ja ympäristölautakunta päättää antaa määräyksen siitä, että kiinteistöjen vesi-, viemäri- ja hulevesilaitteiden tulee olla aina saavutettavissa ja pääsyn niille tulee olla kaikkina aikoina ja kaikissa olosuhteissa esteetön.
5. että määräyksen 6 tehosteeksi päätetään asettaa jokaiselle em. kiinteistölle velvoitteen noudattamisen tueksi 5000 € suuruisen uhkasakko, joka tuomitaan maksettavaksi, mikäli pääsy em. laitteistoihin estetään tahallisesti.

Perustelut:

Määräys 1. Jätevesien johtaminen alueella on aiheuttanut aiempien päätösten vastaisesti ongelmia, eivätkä jätevesijärjestelmät täytä ympäristönsuojelulain 154 b:ssä annettuja puhdistusvaatimuksia. Alueen yhdyskuntakehityksen myötä alue on väestötiheyden perusteella taajamaa, eikä kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä tulla näin ollen sallimaan. Alueen pintavesien johtaminen on niin ikään ollut ongelmallista,

eikä voida taata sitä, että kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät voitaisiin rakentaa siten, että niihin ei pääse sulamis- tai tulvavesiä, jotka vaarantaisivat jätevesijärjestelmien toiminnan, ja johtaisivat ympäristön pilaantumisen riskiin.

Määräys 1. on annettu esitetyssä muodossa, sillä päätöksen kohteena olevaa aluetta lähin jätevesiviemäriin liittospiste on Turun puolella. Ruskon vesihuollon puolesta lähin liittospiste on noin 1,5 km päässä. Asianosaisilla on näin ollen mahdollisuus liittää kiinteistö valintansa mukaan haluamansa kunnan viemäriverkkoon. Liittymisen tekninen suunnittelu on kiinteistönomistajien vastuulla, kuten myös tarvittavien sijoituslupien hankkiminen ja rasitteiden merkitseminen.

Määräys 2. Hallintopakkeikon käyttö on perusteltua, sillä yleinen velvollisuuksien laiminlyönti ja määräysten noudattamatta jättäminen on johtanut tilanteen eskaloitumiseen ja lähes kahden vuosikymmenen keston. Osapuolilta ei ole aiemmista määräyksistä huolimatta löytynyt yhteistyökykyä tai aitoa halua tilanteen ratkaisemiseksi.

Määräys 3. Jätevesien johtaminen toisen ojaan on tarpeetonta, kun kiinteistöt liitetään viemäriin.

Määräys 4. on annettu tarpeellisten huoltotoimien sujuvoittamiseksi ja varmistamiseksi myös yllättävissä tilanteissa, kuten silloin, kun kaivoja tai putkistoja täytyy päästä esimerkiksi tulvimisen vuoksi tyhjentämään, ja jotta jätevesiä ei päätyisi hallitsemattomasti ympäristöön.

Määräys 5. uhkasakosta on annettu, jotta tahalliselta kunnossapidon estämiseltä vältyttäisiin jatkossa. Tilanteet tullaan dokumentoimaan tarkastuksin ympäristönsuojelun toimesta asianosaisten pyynnöstä. Tarkastukset laskutetaan taksan mukaisesti. Tarkastus suoritetaan ennen uhkasakon tuomitsemista. Uhkasakko on tapauskohtainen, ja jokaisesta aiheelliseksi todetusta huoltotöiden estämisestä voidaan tuomita uusi uhkasakko.

Määräykset 4. ja 5. ovat tarpeettomia ja voidaan rauettaa, mikäli:

- hulevesiasiat järjestetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti omalla kiinteistöllä, eikä vesien johtamiseen liittyviä laitteistoja sijaitse toisen omistamalla alueella tai
- hulevesien johtamisesta, ja niihin liittyvistä oikeuksista ja vastuista sovitaan asianosaisten kesken kirjallisesti tai
- hulevesiasioista tehdään erillinen päätös toimivaltaisessa viranomaisessa, ja kyseinen päätös saa lainvoiman
- ja viemäriin rakentamiseen liittyen sijoittelulupa-asiat ja rasitesopimukset on käsitelty lakien ja asetusten mukaisesti viemärisuunnitelmien yhteydessä, jolloin laitteistoihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet tulevat myös ratkaistuksi.

Päätös

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää antaa ympäristönsuojelulain 180 §:n mukaisesti seuraavat määräykset ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja jätevesien asianmukaisen käsittelyn toteuttamiseksi:

1. Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää, että kiinteistöt 704-404-4-78, 704-404-4-86 ja 704-404-4-174 tulee liittää kunnalliseen viemäriin 30.6.2025 mennessä.
2. Lisäksi rakennus- ja ympäristölautakunta päättää rauettaa kiinteistöjen 704-404-4-86 ja 704-404-4-174 jättämän hakemuksen koskien jätevesien johtamista toisen ojaan tarpeettomana.
3. Lisäksi rakennus- ja ympäristölautakunta päättää antaa määräyksen siitä, että kiinteistöjen vesi-, viemäri- ja hulevesilaitteiden tulee olla aina saavutettavissa ja pääsyn niille tulee olla kaikkina aikoina ja kaikissa olosuhteissa esteetön.

Lautakunta toteaa, että hallintopakkotoimiin ryhdytään mikäli päätöstä ei noudateta.

Perustelut:

Päätös kohta 1. Jätevesien johtaminen alueella on aiheuttanut aiempien päätösten vastaisesti ongelmia, eivätkä jätevesijärjestelmät täytä ympäristönsuojelulain 154 b:ssä annettuja puhdistusvaatimuksia. Alueen yhdyskuntakehityksen myötä alue on väestötiheyden perusteella taajamaa, eikä kiinteistökohtaisia jätevesijärjestelmiä tulla näin ollen sallimaan. Alueen pintavesien johtaminen on niin ikään ollut ongelmallista, eikä voida taata sitä, että kiinteistökohtaiset jätevesijärjestelmät voitaisiin rakentaa siten, että niihin ei pääse sulamis- tai tulvavesiä, jotka vaarantaisivat jätevesijärjestelmien toiminnan, ja johtaisivat ympäristön pilaantumisen riskiin.

Päätös kohta 1. on annettu esitetyssä muodossa, sillä päätöksen kohteena olevaa aluetta lähin jätevesiviemärin liitospiste on Turun puolella. Ruskon vesihuollon puolesta lähin liitospiste on noin 1,5 km päässä. Asianosaisilla on näin ollen mahdollisuus liittää kiinteistö valintansa mukaan haluamansa kunnan viemäriverkkoon. Liittymisen tekninen suunnittelu on kiinteistönomistajien vastuulla, kuten myös tarvittavien sijoituslupien hankkiminen ja rasitteiden merkitseminen.

Päätös kohta 2. Jätevesien johtaminen toisen ojaan on tarpeetonta, kun kiinteistöt liitetään viemäriin.

Päätös kohta 3. on annettu tarpeellisten huoltotoimien sujuvoittamiseksi ja varmistamiseksi myös yllättävissä tilanteissa, kuten silloin, kun kaivoja tai putkistoja täytyy päästä esimerkiksi tulvimisen vuoksi tyhjentämään, ja jotta jätevesiä ei päätyisi hallitsemattomasti ympäristöön.

Päätös kohta 3. on tarpeeton ja voidaan rauettaa, mikäli:

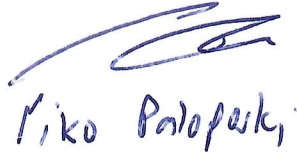
- hulevesiasiat järjestetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti omalla kiinteistöllä, eikä vesien johtamiseen liittyviä laitteistoja sijaitse toisen omistamalla alueella tai
- hulevesien johtamisesta, ja niihin liittyvistä oikeuksista ja vastuista sovitaan asianosaisten kesken kirjallisesti tai
- hulevesiasioista tehdään erillinen päätös toimivaltaisessa viranomaisessa, ja kyseinen päätös saa lainvoiman
- ja viemärin rakentamiseen liittyen sijoittamislupa-asiat ja rasitesopimukset on käsitelty lakien ja asetusten mukaisesti viemärisuunnitelmien yhteydessä, jolloin laitteistoihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet tulevat myös ratkaistuksi.

Nähtävillä Ruskon kunnan www-sivuilla

Otteen oikeaksi todistaa

Ruskolla
25.10.2024

Miko Poloparkki

Tiedoksianto asianosaiselle

Lähetetty postitse

Hallintovalitus

§55

Hallintovalitus

VALITUSOSOITUS

Tähän päätökseen ja/tai päätökseen asian käsittelystä ja peritystä maksusta saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella.

Valitusoikeus on:

- asianosaisella
- rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät
- toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät
- valtion valvontaviranomaisella sekä toiminnan vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella
- asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella

Valitusaika ja valituksen perille toimittaminen

Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava **30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista**, sitä päivää lukuun ottamatta. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse, faxina tai sähköpostilla. Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Jos valitusta ei ole tehty määräajassa, valitus voidaan jättää tutkimatta.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Vaasan hallinto-oikeudelle osoitettavassa valituskirjelmässä on ilmoitettava:

- Valittajan nimi ja kotikunta
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatija on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava tämän nimi ja kotikunta. Valituskirjelmässä on lisäksi ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero,

joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä:

- tämä päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Valtuutus

Asiamiehen on, jollei hän ole asianajaja tai yleinen oikeusavustaja, liitettävä **valituskirjelmään valtakirja**, jollei valittaja ole valtuuttanut häntä suullisesti valitusviranomaisessa.

Oikeudenkäyntimaksu

Hallinto-oikeuden päätöksistä voidaan periä vuosittain vahvistettava oikeudenkäyntimaksu. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen **tuomioistuinmaksulakiin (Finlex)**.

Vaasan hallinto-oikeus

Käyntiosoite: Korsholmanpuistikko 43, 4. krs

Postiosoite: PL 204, 65101 Vaasa

Puhelin: Kirjaamo 029 56 42780 Puhelinvaihte: 029 56 42611

Faksi: 029 56 42760

Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

aukioloaika: klo 8.00-16.15

Oikeusistuimien sähköisen asiointipalvelun verkko-osoite:

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/>